

Što će onda kazati na to Ordinariji, koji imaju redovitu jurisdikciju na području svojih biskupija?

Na koncu bi htio još i to naglasiti, da je organizacija Katol. Akcije na žalost u današnjim prilikama gotovo nemoguća među Mađarima i Nijemcima, jer će se svaki takav pokret smatrati kao iridenta i ljudi će biti izloženi nepotrebnim progonima. Kat. Akcija među njima neka bude jednaka dobroj pastorizaciji i religioznim organizacijama.

Dakle: ne centralizam nego federalizam! Hrvatski Pokret i Hrv. kat. Akcija neka zadrži svoju središnjicu Hrv. Kat. N. S., a Slovenski katolički pokret neka zadrži svoju upravu.

Katolički pokret i ćirilometodska ideja.

Dr. Janko Oberški.

Katolička Crkva, vođena Duhom Svetim, znala je u svako doba prema prilikama i potrebama vremena izabrati primjerena i podesna sredstva za širenje i učvršćivanje Kraljevstva Božjega na zemlji, da što uspješnije radi za vječni spas ljudskih duša.

U posljednjih nekoliko decenija skreće se između najznatnijih aktuelnih problema posebna pažnja na pitanje zbliženja različitih kršćanskih slijedba, što se nalaze izvan zajednice s katoličkom Crkvom. Napose pak postaje sve aktuelnijim pitanje obnove jedinstva istočne pravoslavne crkve s katoličkom. Interes za pitanje obnove jedinstva pravoslavlja s katolicizmom bio je povodom, da se do danas već lijepo razvio specifični stručni smjer orijentalne bogoslovske literature,¹ kojoj je glavna svrha, da traži zajednički

¹ Na tom polju bilo je nekoliko zaslužnih Hrvata, kao Juraj Križanić, koji je živio i djelovao u sredini 17. vijeka te napisao znamenito djelo: *Bibliotheca schismaticorum* (izd. u Radu jugosl. akad. g. 1872, t. XVIII. Zagreb; zatim isusovac o. Ivan Šimunić, koji je napisao djelo: *Brevis notitia schmatis graeci*, Zagreb 1764. — 12° — 400. U novije pak doba razvio je veliku književnu djelatnost franjevac o. Ivan Marković, te napisao nekoliko monumentalnih djela, koja se cijene kao prvorazredna u svjetskoj literaturi, kao n. pr.: *Papino poglavarstvo za prvih osam vijekova*, Zagreb 1883.; *Cezarizam i bizantinstvo*, Zagreb 1891.; *Slaveni i pape*, Zagreb 1904. Ove spominjemo i biskupa Palunka, koji je napisao: *Bratski razgovori o crkv. jedinstvu I. i II. dio*, Zagreb 1913., zatim časopis *Balkan*, što je pokrenut inicijativom Brestyenskoga, Stadlera, Jegliča i Palunka g. 1896.—1900., ali morade prestati izlaziti.

U najnovije doba priznati su stručno naučni radnici na polju istočno-bogoslovske literature kod nas: ljubljanski sveuč. prof. dr. Fran Grivec, koji je objelodanio mnoga stručna djela, zatim dr. Janko Šimrak, napisao

osnov za mogućnost zblizenja i konačnu obnovu potpunog jedinstva, da proučava karakter razlika, što dijele istočno pravoslavnu crkvu od zapadne, te ispituje, ukoliko te razlike zasijecaju u dogmatsko područje vjerskog i čudorednog naučavanja jedne i druge crkve. Tako se na znanstvenom području razbistruju vjekovne predrasude, što su se kao zid izdigle između obiju crkava i sasvim ih međusobno otuđile. Zid se predrasuda pomalo ruši, a kritički znanstveni rezultati učvršćuju stupove, na kojima bi se konačno imao izgraditi most do potpunog jedinstva.

Ali interes za ovu veliku brigu katoličke Crkve, kako da se obnovi crkveno jedinstvo rastavljenog Istoka s katoličkim Zapadom, nije mogao da ostane samo na dohvat visokih naučnih krugova katoličke Crkve. Crkva kao živi organizam osjeća i u ostalim udima svoga otajstvenog tijela potrebu sučuvstvovanja s intenzivnim osjećanjem eminentnijih organa. Tako je nužno, da problemi, koji osobito zabrinjuju više krugove katoličke Crkve, prema dohvatu shvaćanja zanimaju i šire krugove katoličkih vjernika. Stoga je interes viših krugova katoličke Crkve za problem obnove crkvenog jedinstva odjeknuo i u širokim slojevima katoličkog puka u *cnom konkretnom obliku*, koji je primjeren naravi i shvaćanju i posebnim prilikama tih slojeva.

Budući pak da je kod slavenskih naroda sva kršćanska tradicija tijesno povezana s uspomenom svetih slavenskih apostola Ćirila i Metodija, od kojih su gotovo svi slavenski narodi, što izravno, što neizravno primili luč Evandjelja, ništa nije prirodnije, nego da je ta časna uspomena slavenskih naroda na svetu braću utisnula osebujnu značajku gibanju za obnovu crkvenog jedinstva pravoslavnih Slavena s katoličkom Crkvom, te stvorila tako zvani *ćirilometodski pokret*.

Jaki impuls za interes i shvaćanje ćirilometodske ideje bilo je milenijsko slavlje na spomen djelovanja i smrti ovih slavenskih apostola između g. 1863.—1883. Uspomena na apostolsko djelovanje sv. braće među Slavenima probudila je među slavenskim narodima živu želju, da se opet svi nadu u krilu jedne prave majke Crkve.

nekoliko izvornih studija iz historije grkokatolika kod nas, te iz Dalmacije Fra dr. Guberina i Rogošić.

Od svjetskih bogoslovskih pisaca, koji su napisali opsežne studije o orijentalnoj teologiji najznatniji su ovi: A. Palmieri: *Theologia orthodoxa*, t. I. i II. Florentiae 1911.—1913.; M. D'Herbigny S. J. *Theologica de Ecclesia t. I. i II.* 1920.—1921. Paris; M. Jugie: *Theologia dogmatica christianorum ab ecclesia cathol. dissidentium*. Naročito su znatne publikacije Papinskog orijentalnog instituta u Rimu, što su počele izlaziti od 1923. u sveščićima, kojih imade do danas već 26; donose studije o vrlo aktuelnim problemima istočne crkve. K tomu dakako pridozla brojna literatura iz pojedinih struka od mnogobrojnih pisaca, koju ne bismo mogli iscrpivo nabrojiti zbog silnog obilja.

Po svom postanku i motivima nije doduše ćirilometodski pokret imao isključivo vjerski karakter, nego imade osobito u svom početku u znatnoj mjeri i primjesa nacionalnih, što više, i političkih težnja. Ta je pojava razumljiva zbog nacionalnih i političkih težnja istaknutih slavenskih kulturnih predstavnika. Ali tijekom vremena ipak prevladava u ćirilometodskom pokretu sve izrazitija vjerska ideologija, tako te je u svojoj posljednjoj fazi razvitka od doba velehradskih unionističkih kongresa² zadobila sasvim karakter strogo u religioznom duhu organizovanog pokreta.

Najbujnije je procvao ćirilometodski pokret na historijskom području djelovanja sv. braće, t. j. u Moravskoj, a kao žarište toga pokreta jest drevni Velehrad, grob sv. Metodija. Ćirilometodski pokret nerazdijeljivo je u Čehoslovačkoj spojen s onim gibanjem, što se kod nas pojavilo pod imenom katoličkog pokreta, odnosno katoličke akcije. Razlika je samo u tom, što je moravski katolički pokret dobio svoje karakteristično obilježje po ćirilometodskoj ideji, kojom se specifično razlikuje od katoličkog pokreta odnosno katoličke akcije kod drugih naroda, jer pored one osnovne zadaće katoličke akcije uopće: sve obnoviti u Kristu, razvija još napose intenzivno djelovanje za crkveno jedinstvo.

I kod nas su osnivači našega katoličkog pokreta Mahnić i Krek smatrali potrebnim, da se s njime kao integralni sastavni dio tijesno poveže i ideologija ćirilometodskog pokreta. Stoga naš katolički pokret ne bi mogao reći, da u cijelosti ostvaruje ideologiju identičnu s onom, što su je imali njegovi osnivači, kad bi u programu svoga djelovanja pustio s vida ćirilometodsku ideju. Ta je misao osobito naglašena i na ljubljanskom kongresu za studij orijentalnog bogoslovlja g. 1924.³

Ipak pored svega toga zapažamo, da ćirilometodska ideja, koja bi trebala biti integralnim dijelom radnog programa katoličkog pokreta, ne nalazi još u našoj katoličkoj javnosti onog razumijevanja i odziva, koji bi se opravdano mogao očekivati. Držimo stoga, da ne će biti na odmet, ako pomnije ispitamo, koji su razlozi ovoj pojavi, te ih eventualno podvrgnemo kritičkoj analizi.

² Glavni pokretači i organizatori velehradskih unionističkih kongresa bili su olomučki prelat i kanonik i kasnije nadbiskup Ćiril Antun Stojan i lavovski metropolit grof Andrej Šeptickij. Dosele su održana četiri plenarna unionistička kongresa, i to g. 1907. od 25.—27. srpnja, g. 1909. od 31. VII.—3. VIII., g. 1911. od 27.—29. srpnja, i g. 1924. od 31. VII.—3. VIII. G. 1925. od 12.—16. VII. održan je također ovakav kongres u Ljubljani.

³ »Ćirilometodska ideja neka bude integralni dio ideologije katoličkog pokreta«. Vidi: Acta primi conventus pro studiis orientalibus, Ljubljana 1925. str. 164.

a) Neispravno poimanje ćirilometodske ideologije.

Posmatrajući pomno prilike u današnjem javnom životu možemo s obzirom na ovo pitanje opaziti, da je najvažniji razlog slabom interesu za ćirilometodski pokret manjkavo poznavanje ćirilometodske ideologije, ili još više krivo poimanje toga pokreta.

Manjkavo poznavanje ćirilometodske ideologije stoji u tome, što se dovoljno ne mari za njezino produbljivanje i ne shvaća se njezin potpuni zamašaj u vjerski i ćudoredni život baš obzirom na slavenske kršćanske narode.

Krivo pak poimanje ćirilometodskog pokreta stoji ponajviše u tom, što se tom pokretu pridijeva sa strane neupućenih u stvar politički karakter ili tendencija, i tako se pojavljuje bojazan, da se na ovaj način ne nakazi i profanira idealni katolički pokret primjesom efemernih nacionalističkih, političkih, ili najposlije i partizanskih šovenskih težnja. I doista kod nas prije kojih četrdesetak godina, dok se za ćirilometodsku ideju osobito zagrijavao biskup Strossmayer, shvaćao se ćirilometodski pokret u političkim krugovima u neku ruku identičan s panslavističkim pokretom, i zato se s izvjesne strane susretao s nepovjerenjem, pogotovo kad je kod nas naše kulturno prosvjetno i nacionalno iredentističko udruženje za podizanje narodnih škola u Istri nosilo ime »Družba sv. Ćirila i Metoda«.

Sasvijem krivo poimaju ćirilometodsku misao i oni, koji hoće da sv. braću predoče kao prve pobornike slavenskog nacionalizma i začetnicima pokreta za osnivanje takozvane narodne slavenske crkve. Ovakvo je poimanje ideologije djelovanja sv. braće tendenciozni i šovenski anahronizam, te je u potpunoj opreci s faktičnom ideologijom djelovanja sv. braće, kao što i s kulturno političkim naziranjem onog historijskog razdoblja, u kojem su živjela i djelovala sv. braća. Prije svega ideja nacionalizma nije još u ono doba poznata kao kakav faktor, koji bi određivao smjernice političkim i kulturnim težnjama, već se ta ideja u svom sadašnjem značenju pojavila kao kulturno politički faktor u svojoj intenzivnosti istom u 19. vijeku.

Kad bismo i dopustili mogućnost, da su sv. braća u svom misijskom djelovanju među slavenskim narodima bila vodena motovima nacionalizma, bila bi nam nerazrješiva zagonetka, kako to, da nijesu kao rodeni Grci radili za interese grčkog nacionalizma, ili barem grčkog političkog hegemonizma. Tada bi oni analogno kao i njemački misijonari na takav način s tom tendencijom širili kršćanstvo, da prošire i utvrde političku prevlast Bizanta među Slavenima. Nema sumnje, kad bi ovakove težnje njih poticale na misijsko djelovanje, da bi upravo u to doba, kad se u Carigradu pojavljuju smutnje Fotijeve raskola, stajali vjerno uz Carigrad, a ne

bi toliko marili, da zadrže neprekinutu i trajnu vezu s rimskom stolicom.

Očito je dakle, da sv. braći nijesu bile ni na kraj pameti ovakve težnje, kakve hoće da im podmetnu u današnje doba ljudi opojeni prekorednim obožavanjem nacionalizma, kojemu bi htjeli podrediti i samu Crkvu. Naprotiv sv. braću vodila je u njihovom misijonarskom radu među Slavenima nada sve ideja transcendentnog univerzalizma katoličke Crkve, koja objeručke prigrljuje sve narode bez razlike jezika, narodnosti i kulture na svoje materinje grudi, da ih privede u Kristovo kraljevstvo.

Upravo pod dojmom te jake ideje katoličkog univerzalizma ne vežu se sv. braća u svom misijskom djelovanju na grčki jezik, premda je to bio i njihov materinski i službeni crkveni jezik u istočnoj crkvi, već se snižuju do primitivne kulture slavenskih naroda i polaze im, zadahnuti svrhunaravnim žarom ljubavi za spas neumrlih ljudskih duša, ususret tako, da uče njihov jezik, priređuju prema karakteru slavenskog jezika pismo, prevode na slavenski jezik sv. Pismo i liturgiju, jer su to smatrali najpodesnijim načinom, kako će uspješno moći proširiti sv. evanđelje također među Slavenima. Sv. braća dakle rade kao prokušani, potpuno spremni i sposobni misijonari. Ili komu bi danas palo na um, kad se misijonari spremaju na djelovanje u misijskim krajevima, te u tu svrhu uče jezik i pismo dotičnih naroda, da to čine iz nacionalističkih osjećaja?

Promatramo li dakle stvar s ovakvog objektivno historijskog stajališta, vidimo, da su na krivom putu oni, koji hoće da ćirilometodskom pokretu dadu karakter nacionalističkog ili političkog gibanja, i zacijelom ne iskazuju sv. braći čin pravoga katoličkog poštovanja, što im kao svecima pripada, dok ih povlače u atmosferu njihova oprečne ideologije.

b) **Ispravno poimanje ideologije ćirilometodskog pokreta.**

Danas je međutim svanulo vrijeme, kad se ideologija ćirilometodskog pokreta sasvijem emancipovala od svih nacionalno političkih i profanih primjesa, te se ograničila isključivo na svoje idealno religiozno etičko stajalište. Ona se dala sasvim u službu Crkvi Kristovoj, da obnavlja kraljevstvo Božje među slavenskim narodima i privodi natrag u krilo prave Crkve Kristove ona pokoljenja slavenskih naroda, što su primila posredovanjem sv. braće kršćanstvo, ali usljed historijskih prilika povučena su u vir crkvenog raskola.

Prema tomu dvije su osnovne ideje ćirilometodskog pokreta među slavenskim narodima u današnje doba: 1. Obnova vjerskoga i moralnog života u strogo katoličkom evandeoskom duhu kod onih

slavenskih naroda, koji su još ostali u krilu prave Crkve Kristove; 2. nastojanje oko vjerskog i moralnog preporoda slavenskih naroda, što se nalaze u odijeljenoj crkvi, i to tako, da opet postanu živa uda prave Crkve Kristove obnovom crkvenog jedinstva s majkom svih crkvi, t. j. apostolskom rimskom stolicom.

Nema sumnje, da ovako shvaćena ideologija ćirilometodskog pokreta mora da bude simpatična svakom katoliku uopće, a pogotovo katoličkim Slavenima. Težnja za temeljitom vjerskom i ćudorednom obnovom u duhu načela Kristove religije može jedina da povрати današnjem moderno poganskom svijetu duh pravednosti, međusobne snošljivosti, pomirljivosti i prave ljubavi.

Kako je težnja za potpunom obnovom čovječanstva u duhu Kristovom najaktuelnija potreba savremenog kršćanstva, vidi se i po tom, što je ta misao klasično pointirana u geslu blage uspomene pape Pija X. »Omnia instaurare in Christo!« da se uzmogne tako ostvariti geslo sadašnjega slavno vladajućeg pape Pija XI. »Pax Christi in regno Christi!«

Ovu je misao dobro shvatio i pokret katoličke omladine na svoma internacionalnom zborovanju u Rimu, mjeseca septembra g. 1925. gdje je u duhu istaknutih načela usvojila tri glavne zadaće kao smjernice svega organizatornog djelovanja katoličkog omladinskog pokreta: 1. preporod u Kristu; 2. snošljivost između staleža; 3. sporazum među narodima.

Prva i treća točka ovoga opće prihvaćenog programa katoličkog omladinskog pokreta mora kod slavenske katoličke omladine bezuvjetno poprimiti karakter ćirilometodske ideologije, koja daje direktivu kako da se ove dvije ideje ostvare u našim konkretnim prilikama, gdje živimo u neposrednom dodiru sa slavenskom braćom pravoslavne vere. Božja Providnost stavila nas je u takav položaj, da uz najbolju volju ne možemo ostati izolirani ili indiferentni prema pravoslavnima. Htjeli mi ili ne htjeli, moramo da dolazimo u neposredni saobraćaj s pravoslavnima, i upravo zato dužni smo da izvršujemo providencijalno nama namijenjenu zadaću katoličkog apostolata među pravoslavnima.

Nemoguće je naime da se od njih ogradimo neke vrsti kineskim zidom, jer bi ih to još većma otuđivalo katolicima, te povećavalo one predrasude, koje već imaju o njima. Naprotiv treba da opnovu katoličkog života vidljivo zapažaju i pravoslavni, te da živi primjer njih najsnažnije potiče na vjersku obnovu u duhu Kristova Evanđelja. »Neka se svijetli svjetlost vaša pred ljudima, da vide vaša dobra djela i slave Oca Vašega, koji je na nebesima!« (Mat. 5, 16.). Živi primjer bujnoga katoličkog života nikako ne bi mogao da ostane bez ikakva pozitivnog utjecaja na pravoslavne hrišćane. Ako ništa drugo, nema sumnje, te bi već iz obzira, da ne

zaostaju tako daleko u vjerskom životu za katolicima, osjećali potrebu svoje vjerske obnove.

Neke znakove toga možemo već sada pomnim promatranjem zamijetiti. Dosta je da kojiput primjerice zavirimo u srpske pravoslavne crkvene časopise, da vidimo kako se odasvud vapi za vjerskom i moralnom obnovom pravoslavnih vjernika, te se preporučuju sredstva u tu svrhu prokušana kod katolika: temeljita vjerska pouka, češće primanje sv. tajna, borba protiv nečudoreda, indiferentizma i bezvjerstva. Što više, istaknutijim predstavnicima pravoslavija, koji su sebi dali truda, da što objektivnije upoznadu veličinu organizacije katoličke crkve, nije ni najmanje zazorno, da s udivljenjem priznaju njezinu vanrednu djelatnu snagu.

Tako na pr. beogradski univerzitetski prof. dr. Živojin Perić kaže: »Meni lično, i ako sam odan svojoj pravoslavnoj crkvi, katolička crkva je uvek imponovala... Ona mi je imponovala svojim jedinstvom, svojom dobrom organizacijom i disciplinom, velikim autoritetom u celom katoličkom svetu — rimskoga pape... Svojom univerzalnošću katolička crkva, izgleda, najbolje odgovara duhu hrišćanske religije, koja je opšta, ... koja obuhvata svu decu božju na zemlji... Naša pravoslavna crkva svojom razdeljenošću dobila je u toku vremena karakter nacionalnih država sa tendencijom isključivosti, koja mnogo smeta ideji opšte države čovečanstva.«⁴ Prigodom pak smrti pape Benedikta XV. rekao je naš ministar izvanjih dela dr. Ninčić u narodnoj skupštini dne 24. januara g. 1922, da se sa zahvalnošću opominje velikih usluga, što ih je iskazao Srbima.⁵ A tko da opiše nebrojena priznanja zahvalnosti postradalih Rusa prema sadašnjemu sv. Ocu Piju XI. za njegovu karitativnu akciju u vrijeme strašne gladi?⁶

Pravoslavni promatrajući snagu djelovanja katoličke crkve priznaju ono, što kaže i vatikanski sabor, kad govori o njezinim biljegama: »Ad solam enim catholicam Ecclesiam ea pertinent omnia, quae ad evidentem fidei christianae credibilitatem tam multa et tam mira divinitus sunt disposita. Quin etiam Ecclesia per se ipsa, ob suam nempe admirabilem propagationem, sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis, foecunditatem, ob catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis et divinae suae legationis testimonium irrefragabile. — Quo fit, ut ipsa veluti signum levatum in nationes, et ad se invitet, qui nondum crediderunt, et filios suos certiores faciat, firmissimo niti fundamento fidem, quam profitentur...⁷

⁴ Ž. Perić: Religija u srpskom grad, zakoniku (Beograd 1919.) str. 17.

⁵ Grivec: Cerkev, Ljubljana 1924. str. 264⁵.

⁶ M. D'Herbigny: L' aiuto pontificio ai bambini affamati della Russia, Roma, Orientalia christiana Nro 14. — 1925.

⁷ Conc. Vatic. Sess. III. c. 3 (Acta et decr. conc. vatic. col. lacensis t. VII. 252 ed.).

Ostvaranje subjektivne obnove u duhu Kristovu nije dakle dobro samo za svakoga pojedinca katolika, nego prema filozofskom principu: bonum est diffusivum sui, proizlazi odatle općenito dobro na čitavu zajednicu katolika, što više, praktično ostvarenje toga principa širi se poput vala daleko preko opsega katoličkog kruga među inovjerce. Ovaj pak potonji učinak s obzirom na pravoslavne Slavene jedna je specifična oznaka svrhe ćirilometodske akcije. Drugim riječima ideologija ćirilometodskog pokreta hoće, da ovaj učinak katoličkog apostolata primjerom među pravoslavnima ne slijedi tek per accidens mimo naše pozitivne intencije, nego treba da upravo svjesno bude u nakani djelovanja katoličke akcije. Po tom dobiva katolička akcija eminentniju vrijednost i zaslugu za svakoga pojedinca kako pred Crkvom, tako i pred Bogom. Prema tomu tu treba da djeluju dva plemenita motiva: vlastito duhovno usavršenje i osiguranje duševnog spasa, te revnosta i ljubav za spasenje drugih duša. Oduzmemo li ovaj drugi motiv, očito je, da time znatno gubi na svojoj vrijednosti naša akcija, ograničena tek na naš osobni interes, ili u najpovoljnijem slučaju ograničena samo na krug katolika.

Od naročite je važnosti gore spomenuta treća tačka katoličkog omladinskog pokreta: promicanje ideje sporazuma među narodima.

Kod nas katoličkih Slavena može se na ostvarenju ove zadaće nasigurnije i najuspješnije raditi jedino tako, ako ovo nastojanje poprimi konkretni oblik druge glavne zadaće ćirilometodskog pokreta: nastojanja oko obnove crkvenog jedinstva.⁸

Pojam ćirilometodske ideje za promicanje crkvenog jedinstva isključuje svaki pokušaj prisilne akcije za »ujedinjenje« pravoslavnih s katoličkom crkvom, bila ta akcija fizička ili moralna. Ćirilometodski pokret stoji s obzirom na ovu svoju zadaću na načelu potpune slobode savjesti prema najdubljem unutrašnjem uvjerenju pojedinaca. Drugim riječima, na osnovi mnogostrukog iskustva u pokušajima obnavljanja crkvenog jedinstva svestrano je utvrđena činjenica, da nikad ne može biti govora o iskrenoj i trajnoj obnovi crkvenog jedinstva pravoslavnih s katoličkom Crkvom, ako je kod toga bilo s jedne bilo s druge strane odlučivao kakav profani razlog ili interes, a ne duboko osvjedočenje savjesti, isključivo vjerski razlozi. Vjersko osvjedočenje naime mora biti sva-

⁸ Neki će valjda pitati, zašto se uklanjamo upotrebljavanju riječi »sjedinenje« — unio, a konstantno upotrebljavamo izraz »obnova crkvenog jedinstva«. Razlog je taj, što je izraz »unio« — »sjedinenje« postao u istočnim crkvenim krugovima vrlo odbojan i nepopularan, budući da pravoslavni kod te riječi redovito pomišljaju na neko prisilno ili prozelitističko nastojanje obraćanja pravoslavnih vjernika pod pripadnost ili ovisnost o latinskoj crkvi. Da se predusretne ovakvom nesporazumku, uklanja se i sama sv. Stolica izrazu »unio«, a mjesto njega upotrebljava izraz »unitas«.

komu karakternom čovjeku najsvetija stvar savjesti, s kojom se ne smije trgovati za bilo kakve vremenite interese.

U metodu rada za obnovu crkvenog jedinstva pravoslavne crkve s katoličkom valja se brižno uklanjati svakoj akciji, koja bi mogla djelovati izazovno ili uvredljivo naprama pravoslavlju. Naprotiv valja nastojati oko temeljitog produbljivanja onoga vjerskog poklada, što je još ostao zajednički i nepromijenjen u pravoslavlju, vjeran prastaraj tradiciji Crkve, na kojoj bazira zgrada zapadne Crkve. O divergentnim pak pitanjima valja raspravljati irenički, serijozno iz čiste težnje za istinom. Ovdje se očekuje najveća taktičnost sa strane katoličkih stručnjaka u raspravljanju o divergentnim pitanjima. Valja poštivati svačije subjektivno uvjerenje, dokle god je ono subjektivno bona fide. Jedino se takvim postupkom, finim taktom i iskrenom ljubavlju predobiva povjerenje otuđenih duša, te se polako ruše i predrasude, što nas dijele.

Radeći prema ovom metodu, promicat ćemo duh pomirljivosti, pravednosti i kršćanske ljubavi među nacionalnom braćom slavenske krvi, a tim će ujedno nestati onih opreka, što uzrokuju neprestana trvenja i nesuglasice u javnom kulturnom, političkom i socijalnom životu.

Držimo, da ovako shvaćena ideologija ćirilometodskog pokreta mora biti simpatična svakom katoliku, a tim većma katoličkim Slavenima. Razumljivo je stoga kako je još u većoj mjeri obvezan i hrvatski katolički pokret, da se orijentira prema ćirilometodskoj ideologiji, ako ne će, da ostane u svojim bitnim programatskim idejama manjkav.

S velikom se nadom očekivalo, da se o ćirilometodskom pokretu opširnije progovori na bivšem katoličkom đačkom kongresu u Dubrovniku ove godine. Vrlo pak žalimo, što je ta tačka ispala iz dnevnoga reda, ali nas tješi barem to, što nije sasvim zanemarljvena, već je u rezolucijama napose bila naglašena. Želimo da ne ostane tek na papiru.

Na svršetu neka je još dopušteno da spomenemo i to, da nije nipošto opravdano malodušje onih, koji sumnjaju, da li će ikada biti kakva ploda od svega nastojanja ćirilometodskog pokreta. Sv. Otac Papa Benedikt XV., a naročito sadašnji sv. Otac Pijo XI. u više su navrata u svojim prigodnim alokucijama povodom orijentalnih kongresa za promicanje jedinstva istaknuli, da se katolici imaju odlučno otresti svakog malodušja u očekivanju uspješna gledom na djelo obnove crkvenog jedinstva. Pitanje vremena treba da je sporedna stvar, ali čvrsto valja da vjerujemo u realni uspjeh.

Za sveto jedinstvo Crkve moli se danomice ne samo zapadna, nego i istočna odijeljena crkva u najsvečanijim momentima svete liturgije. Za sveto jedinstvo izljevaju se s jedne i druge strane po čitavom kršćanskom svijetu nebrojene molitve pojedinaca i

organizovanih religioznih zajednica; sam pak naš prvi Veliki Svećenik Isus Krist molio je u najsvečanijem momentu svoga života tako ganutljivo za jedinstvo svoje Crkve. Nije moguće, da ovako svestrano nastojanje ne bude konačno okrunjeno toliko žudnim uspjehom. Stoga svi oni, koji su došle sa strahom i skepsom postrance posmatrali ćirilometodsku akciju, neka se okane svakog malodušja, već puni ćvrste nade u siguran uspjeh neka se pridruže ovoj akciji. Pogotovo pak dužnost je cjelokupne organizovane falange katolićkog pokreta, da visoko istakne stijeg ćirilometodske ideje, kao odabrana ćeta Kristovih vitezova, koji su spremni izvršiti svaki mig Namjesnika Kristova u djelu širenja i promicanja kraljevstva Božjega među onima, što se nalaze izvan ovćinjaka Kristova. Kako je pak to doista živa želja Sv. Stolice vidi se iz molitve, koju je Papa Benedikt XV. propisao, da se moli za sveto jedinstvo:

»Domine, qui diversas gentes in confessione tui nominis adunasti, te deprecamur pro christianis populis in Oriente. Memores eminentioris partis, quam tenuerunt in tua Ecclesia, supplices te rogamus, ut tua inspiratione iterum eandem exoptent, ad formandum nobiscum unum ovile sub eodem uno pastore. Da ut illi nobiscum doctrinis imbuantur sanctorum suorum Doctorum, qui et nostri sunt patres in fide. Praeserva NOS ab omni culpa, qua recederent a nobis. Spiritus ergo concordiae et caritatis, quo tua praesentia intra fideles significatur, diem acceleret in qua NOSTRAE EORUMQUE PRECES CONIUNGANTUR, ut omnis populus et lingua omnis agnoscat et confiteatur D. N. Jesum Christum, Filium tuum, Amen«.

Slučajevi iz crkvenog prava.

Dr Dragutin Hren.

1. Slučaj o prestanku jurisdikcije za ispovijedanje. Upravitelj župe sjeti se u nedjelju u jutro, da mu tog dana prestaje jurisdikcija za ispovijedanje. On je i dalje slušao ispovijedi, ali je dakako odmah zamolio nadležnu duhovnu oblast produženje vlasti. Duhovna ga oblast ukorila, uz opasku: lege can. 873. § 1.

I u nas se desilo, da se neki župni upravitelji našli u sto briga radi produženja jurisdikcije, bojeći se, da valjano ne odrešuju pokornike, jer im je pred neko vrijeme izminuo rok u dekretu za jurisdikciju oznaćen. Bojazan je bezrazložna, jer prema kanonu 873. § 1. imadu za valjano odrešavanja u sakramentu pokore, iurisdictionem ordinariam pro suo quisque territorio... parochus, alii que qui loco parochi sunt. Naš upravitelj župe (prema zakoniku kan. 472. i 473. vicarius oeconomus) dolazi »loco parochi«. Taj imade prema